

1.-A COMUNICACIÓN

Dicimos que se produce un acto de comunicación cando se intercambia algún tipo de información entre dúas ou máis persoas, sen reparar nos medios utilizados.

ELEMENTOS DA COMUNICACIÓN

EMISOR: Produce a mensaxe e envíaa

RECEPTOR: Recibe a mensaxe e interprétaa.

CÓDIGO: Conxunto de signos e regras que o emisor e o receptor coñecen e que serven para codificar e descodificar a mensaxe.

MENSAXE: Enunciado enviado polo emisor e recibido polo receptor.

CANLE: Medio físico por onde circula a mensaxe.

RUIDO: Calquera interferencia que, afectando a calquera dos demais elementos, produce o fracaso do acto de comunicación.

As distintas ilustracións que aparecen, representan distintos actos de comunicación utilizados polos seres humanos, tratade de identificar os elementos propios de cada caso: **emisor/a, receptor/a, mensaxe, código e canle.**

O conxunto de signos utilizados nun sistema de comunicación forma o seu **código**.

Cada unha das linguas existentes no mundo, forma un código verbal, o idioma propio dunha comunidade de falantes.

A linguaxe é unha capacidade propia só das persoas e ten como base a palabra.

2.- O SIGNO LINGÜÍSTICO

Un **signo lingüístico** é unha entidade formada pola unión dun *significado* (un concepto) e dun *significante* (unha forma sonora ou *imaxe acústica*). Por exemplo a alabragalega *árbore* é un signo lingüístico que asocia o concepto de árbore coa imaxe sonora /'arbore/.

O signo lingüístico posibilita o intercambio de contido entre os seres humanos a pesar das diferentes experiencias de cada individuo pero estes signos lingüísticos non existen de forma illada senón que forman parte dunha lingua

3.- SUBSTRATO E SUPERESTRATO

ESTRATO. O estrato defínese como o conxunto de niveis lingüísticos que integran un idioma. No noso caso é o latín vulgar, traído polos romanos.

SUBSTRATO. Conforman o substrato os diferentes vestixios que as linguas nativas desaparecidas polo contacto do latín deixaron. O substrato do galego tomou forma a partir das linguas de:

- Pobos preindoeuropeos
- Pobos indoeuropeos (entre eles, os celtas)

SUPERESTRATO. O superestrato está constituído polas pegadas dos invasores, xermánicos (suevos) e árabes que chegaron despois do latín

4.- ACENTUACIÓN

4.- ACENTO ORTOGRÁFICO

1.- **Agudas.** Ex. : *chofer, chinés*

Acentúanse as polisílabas rematadas en **-vogal (+n,s,ns)**: *algúns, cafés, mamá, refén*

Mais non levan acento gráfico:

a) **Monosílabos**: *leis, el, ti.*

b) As rematadas en **ditongo decrecente (+n,s)**: *papeis, colleu, amei, tomou, pediu, azuis.*

c) As rematadas noutra consoante que non sexa **-n ou -s**: *cantar, nariz, arroz.*

2.- **Graves.** Ex. : *atmosfera, biosfera, heroe*

Levan acento gráfico cando rematan en consoante diferente de **n, s**, ou en grupos consonánticos distintos de **-ns**: *álbum, móbil, mísil, réptil, Félix, tríceps, carácter.* (Tamén se acentúan as que teñen ditongo decrecente na última sílaba: *amábeis*).

Polo tanto: *cantan, cantas, lapis, canons, colons, dolmens.*

3.- **Esdrúxulas.**

Todas levan acento gráfico: *mágoa, bárbaro, tépedo, xílgaro, térmite.*

4.- **i, u en hiato.**

Independentemente das regras anteriores, levan acento gráfico as vogais **i, u** tónicas cando van inmediatamente antes ou despois dunha vogal átona, para indicar que ámbalas vogais non forman ditongo: *aínda, baúl, caída, egoísmo, miúdo, raíña, raíz, ruído, saía, súa, traía, túa, xuízo...*

5.1.- As **maiúsculas** levan acento gráfico.

5.2.- Non o levan **os adverbios acabados en -mente, os demostrativos, o numeral un, o pronome el.**

5.3.- Tampouco os **interrogativos e exclamativos**: *Como lle vai? Onde estás?*. Só se acentúan para evitar dobres interpretacións: *dille que queres, dille qué queres.*

5.4.- O pronome posposto ao verbo conta como unha sílaba máis, pero mantense o acento diacrítico: *cóntallo, éme igual, dálle.*

5.1.- XÉNERO

1.- **Xénero mal usado por influencia do castelán:**

1.1.-**Masculinos**: *berce, cal, cárcere, costume, couce, cume, cuspe, dote, fel, labor, leite, lume, mel, nariz, riso, sal, sangue, sinal, sorriso, ubre, legume, nomes de letra.*

1.2.-**Femininos**:

- *cor, dor, orde, orixe, ponte, testemuña, suor, marxe.*

- Palabras acabadas en **-axe**, menos *paxe, traxe, garaxe, personaxe.*

- Palabras acabadas en **-se** (=sis), **-ite** (=itis): *análise, farinxite, peritonite.*

- As que comezan por **á tónico** non mudan de artigo: *a arte*

OBSERVACIÓN: as **árbores froiteiras** teñen o mesmo xénero que a froita, agás *castiñeiro e figueira.*

1.3.- **Formación do feminino.**

O feminino fórmase comunmente co morfema **-a**, que se une directamente ao masculino (*deus, rapaz, avó, só, cru, chinés, burgués*) ou substitúe a vogal final da forma masculina (*sobriño, presidente*).

Mais:

1.3.1. **Nomes rematados en -n:**

1.3.1.1.- **-án/-á**: *aldeán, artesán, chan, cidadán, cristián, curmán, irmán, pagán, san, alemán, catalán, afgán*

1.3.1.2.- **-án/-ana**: despectivos: *folgazán, charlatán*

1.3.1.3.- **-ón/-oa**: *ladrón (ladra), león, patrón, campión.* Nos aumentativos e despectivos **-ona**: *cabezón, abusón, faltón.*

1.3.1.4.- **-ín/-ina**: *bailarín (ruín é invariable)*

1.3.2. **Sufixos especiais**: *barón, duque, abade, poeta, rapaz, galo, actor, emperador, rei, heroe, xudeu, sacerdote, tsar.*

1.3.3. **Palabras diferentes** (heterónimos): *mao, bo, cabalo, xenro, castrón, can, home, macho, frade, padriño, pai, marido, padrasto, compadre, príncipe.*

1.3.4. **Non hai formas para o feminino:**

Úsase o artigo: *intérprete, estudante.* Úsase macho/femia para animais: *sapo, pardal, paspallás.*

5.2.- PLURAL.

2.1.- As palabras rematadas en **vogal, ditongo**: engaden **s**: *lei, i, u, bambú, custo, bocoi.*

2.2.- As palabras rematadas en **-r** e **-z**: engaden **es**: *mar, vez, luz.*

2.3.- As palabras rematadas en **-s** e **-x** (ks):

2.3.1.- As agudas: **+es**: *deus, compás...* Mais: *luns, fax, lux, unisex* son invariables.

- 2.3.2.- As graves e esdrúxulas son invariables: *choromicas, lapis, martes, oasis, télex, tórax*.
- 2.4.- As palabras rematadas en **-n**: engaden **s**: *can*
- 2.5.- As palabras rematadas en **-l**:
- Monosílabos*: **+es**: *pel, fel, mel, mil, cal, tal, val, xel, ril, sol...*
 - Polisílabos agudos*: **l** por **is**: *mandil, fusil, cadril, bemol, anel, aval, control...* Mais: *eles, aqueles*.
 - Polisílabos graves*: **+es**: *fácil, símil, áxil, túnel, cónsul...*
- Mais **-bel**: **-beis** (*amábeis*)
- 2.6.- Os estranxeirismos e cultismos. A maioría engaden **s**: *club, coñac, tic, lord, test*. Algúns engaden **-es**: *húsar, dólar*.
- 2.6.- Só se usan en plural: *andas, nupcias, exequias, tesoiras*.